

ایران مباداری بزرگ‌ترین ذخایر نفت و گاز جهان است و به واسطه همین برگ برنده، به عنوان یک بازیگر کلیدی در بازار جهانی انرژی به شمار می‌رود و اتکا به صادرات نفت و گاز، سیاست‌های اقتصادی و راهبردهای توسعه کشورمان را شکل داده است. با درک اهمیت این بخش، دولت سیزدهم متعهد شده است از پتانسیل ذخایر نفت و گاز برای رشد اقتصادی استفاده کند و برای تضمین بازار با ثبات نفت خام، روش‌های سنتی تجارت نفت را کنار بگذارد و بر توسعه بازار تضمین شده تمرکز کند و برای این منظور در صدد استفاده از توانمندی‌های فنی و مهندسی داخلی برای بازسازی و نوسازی پالایشگاه‌ها در کشورهایی است که با محدودیت سرمایه‌گذاری با تحریم مواجه هستند. در صفحه پیش رو نقش شرکت‌های دانش بنیان ایرانی در صنعت پالایشگاه با صادرات خدمات فنی و مهندسی و سهامدار شدن در پالایشگاه‌های فراسرزیمینی را بررسی کرده‌ایم.

وحیدعظیم‌نیا
دبیر گروه اقتصاد

فراسرو

تحول تجارت انرژی و نقش پذیری جدید ایران در بازار جهانی نفت

دولت سیزدهم جدید برای بی‌انرژی‌سازی تحریم‌ها و فروش پایدار نفت خام، سیاست جدید در حوزه بازسازی تضمین‌ناپذیر پالایشگاه‌های فراسرزیمینی را دنبال کرده است که به بازسازی پالایشگاه‌های مستهلک شده کشورها همسوی می‌پردازد و علاوه بر صادرات خدمات فنی و مهندسی، زمینه را برای صادرات نفت خام ایران نیز فراهم خواهد کرد. این رویکرد دست‌نخورده کلیدی زمینه‌ساز توسعه و تحول تجارت ایران خواهد شد و در مسیر خنثی‌سازی تحریم‌ها و نقش‌پذیری جدید ایران در بازار جهانی نفت خواهد بود و جایگاه مهمی را برای ایران رقم خواهد زد.

در مواجهه با تحریم‌های اقتصادی اعمال شده علیه ایران، دولت سیزدهم رویکردی جسورانه و راهبردی برای حفظ فروش نفت خام خود و خنثی کردن تأثیر تحریم‌ها اتخاذ کرد. یکی از ابتکارات کلیدی که انجام شد، ایجاد پالایشگاه‌های فراسرزیمینی در کشورهای خارجی بود. توسعه پالایشگاه‌های فراسرزیمینی بخشی از سیاست گسترده‌تر بازار با بی‌نفت ایران با هدف خنثی کردن تحریم‌ها، گسترش حضور در بازار جهانی نفت و تغییر چشم‌انداز تجاری آن است. این استراتژی نشان دهنده تغییر قابل توجهی در سیاست بازاریابی نفت ایران است. توافق ایران و ونزویلا در راه را روی ایران باز کرد تا ماه‌های ۲ میلیون بشکه قابل توجهی در دسترس بازاریابی نفت ایران است. توافق ایران و ونزویلا در راه را روی ایران باز کرد تا ماه‌های ۲ میلیون بشکه نفت به پالیتو صادر کند. این همکاری حاکی از یک گام بزرگ در تلاش‌های ایران است و گزارش‌ها حاکی از آن است که ۸۷ درصد از کالاهای مورد نیاز با این روش جدید با موفقیت تأمین و صادر شده است. رویکرد جدید بخش نفت ایران به ونزویلا ختم نمی‌شود، پالایشگاه‌های دیگر ونزویلا، سوریه، ازبکستان و همچنین آفریقای جنوبی نیز برای فعالیت‌های پالایشی فراسرزیمینی ایران در دست بررسی هستند که نشان دهنده گسترش باقی‌مانده ایران در این مناطق گسترش دهد. این گسترش ژئوپلیتیک ایران مورد توجه کشورهای مختلف در سراسر قاره‌های مختلف قرار گرفته است. کشورهای آسیای مرکزی، آفریقای جنوبی و سوریه در حال گفت‌وگو بوده‌اند و بر دامنه جهانی حضور تجاری ایران برای تقویت صنعت نفت خود در برابر تحریم‌ها تأکید کرده‌اند. انتخاب پالایشگاه حصص در سوریه به عنوان پالایشگاه فراسرزیمینی بعدی برای نهایی کردن قرارداد با ایران، استراتژی توسعه دقیق ایران را در کشورهای همسایه ایران به نمایش می‌گذارد. این گام نه تنها برای تقویت نفوذ ایران در منطقه و فراتر از آن است. مفهوم پالایشگاه‌های فراسرزیمینی در قالب گسترده‌تر سیاست جدید بازاریابی نفت ایران - «تقاضا خرد» - یافته شده است. ایران با پالایش نفت خود در خارج از مرزهایش می‌تواند منابع تجاری را دور بزند و اطمینان حاصل کند که نفتش به بازار جهانی می‌رسد. این یک حرکت ماهرانه است که هم انعطاف‌پذیری و هم نوآوری را در مواجهه با تحریم‌های امریکائیان می‌دهد. این ابتکار بخشی از یک چشم‌انداز بزرگ‌تر در دولت سیزدهم است که نوسازی هشت پروژه پالایشی در سه قاره و شش کشور با ظرفیت ۲ میلیون بشکه در روز است. با گسترش این استراتژی، پتانسیل ایجاد توسعه و تحول در بویایی تجارت خارجی ایران را دارد. با این اقدامات پیشگامانه، ایران آماده است تا جایگاه مهم خود را در صنعت نفت در سطح جهانی به ثبت برساند.

استراتژی پالایشگاه فراسرزیمینی به خوبی می‌تواند به سنگ بنای برنامه توسعه آن تبدیل شود و مسیر جایگزین برای تعامل با بازارهای انرژی جهان و در عین حال تقویت اتحادیه‌های جدید ارائه دهد. دولت سیزدهم برای بی‌انرژی‌سازی تحریم‌ها و فروش پایدار نفت خام، سیاست جدید در حوزه بازسازی تضمین‌ناپذیر پالایشگاه‌های فراسرزیمینی را دنبال کرده است که به بازسازی پالایشگاه‌های مستهلک شده کشورهای همسوی می‌پردازد و علاوه بر صادرات خدمات فنی و مهندسی، زمینه را برای صادرات نفت خام ایران نیز فراهم خواهد کرد. رویکرد دست‌نخورده کلیدی زمینه‌ساز توسعه و تحول تجارت ایران خواهد شد و در مسیر خنثی‌سازی تحریم‌ها و نقش‌پذیری جدید ایران در بازار جهانی نفت خواهد بود و جایگاه مهمی را برای ایران رقم خواهد زد.

«جوان» رهیافت جدید دولت برای توسعه بازار انرژی را بررسی می‌کند

بازارهای نفتی با پالایشگاه‌داری فراسرزیمینی توسعه می‌یابد

نفت خود، رویکردی نوآورانه برای ایجاد بازار تضمین شده نفت ایران اتخاذ کرده است.»
وی می‌افزاید: «بازار نفت ایران در طول تاریخ به شدت به بازارهای سنتی و محدود متکی بوده که آن را در برابر نوسانات و محدودیت‌های اعمال شده از سوی تحریم‌ها آسیب‌پذیر کرده است. این اتکالی بیش از حد به تعداد معدودی از خریداران، اثرات مخربی بر صادرات نفت ایران داشته است، به طوری که فروش در دوره‌های محدودیت‌های اقتصادی به میزان قابل توجهی کاهش می‌یابد. دولت سیزدهم ایران رویکرد تحول آفرین را برای تضمین شده برای نفت، بازسازی پالایشگاه‌های ایران با بازسازی پالایشگاه‌های فراسرزیمینی موجود، می‌تواند بازار تضمین شده‌ای برای نفت خود ایجاد و بر محدودیت‌های تحمیل شده توسط بازار نفت سنتی غلبه کند و سرمایه‌گذاری انرژی را به حداقل برساند. این رویکرد نوآورانه نه تنها بازار نفت ایران را تضمین، بلکه پالایشگاه‌ها را احیا می‌کند و ظرفیت صادرات ایران را افزایش می‌دهد. با حرکت روبه جلو، اجرای موفقیت‌آمیز این راهبرد نه تنها بخش انرژی ایران را تقویت می‌کند، بلکه انعطاف‌پذیری و رقابت‌پذیری آن را در بازار جهانی نفت افزایش می‌دهد.»

پتانسیل صادراتی ایران رشد خواهد کرد. این استراتژی نه تنها وابستگی ایران به بازارهای سنتی را کاهش می‌دهد، بلکه تجارت انرژی آن را متنوع می‌کند و انعطاف‌پذیری آن را در برابر تحریم‌ها با نوسانات بازار آینده افزایش می‌دهد.»
مهرابی در پایان خاطر نشان می‌کند: «رهیافت دولت برای تمرکز بر پالایشگاه‌های فراسرزیمینی نشان دهنده تغییر قابل توجهی در راهبرد تجارت انرژی است، چراکه ایران با بازسازی پالایشگاه‌های فراسرزیمینی موجود، می‌تواند بازار تضمین شده‌ای برای نفت خود ایجاد و بر محدودیت‌های تحمیل شده توسط بازار نفت سنتی غلبه کند و سرمایه‌گذاری انرژی را به حداقل برساند. این رویکرد نوآورانه نه تنها بازار نفت ایران را تضمین، بلکه پالایشگاه‌ها را احیا می‌کند و ظرفیت صادرات ایران را افزایش می‌دهد. با حرکت روبه جلو، اجرای موفقیت‌آمیز این راهبرد نه تنها بخش انرژی ایران را تقویت می‌کند، بلکه انعطاف‌پذیری و رقابت‌پذیری آن را در بازار جهانی نفت افزایش می‌دهد.»

سیاست پالایشگاه‌داری فراسرزیمینی
سیدعلی مرتضوی، کارشناس حوزه سیاستگذاری در رابطه با مسیر تحول تجارت انرژی ایران به «جوان» می‌گوید: «بخش انرژی ایران به دلیل وابستگی شدید به بازارهای سنتی و محدود نفت با چالش‌های مهمی مواجه شده است. این اتکا اثرات نامطلوبی بر تجارت انرژی ایران داشته است. دولت سیزدهم برای حل این موضوع رویکرد جدیدی را با تمرکز بر ایجاد تحولی چشمگیر در تجارت خارجی نفت ایران اتخاذ کرده است.»
مرتضوی در پایان خاطر نشان می‌کند: «پالایشگاه‌های فراسرزیمینی نشان دهنده یک استراتژی دگرگون‌کننده برای توسعه بازار نفت ایران است. ایران با دور شدن از بازارهای سنتی و محدود می‌تواند بازار تضمین‌ناپذیر خود را از طریق بازسازی و بهره‌برداری از پالایشگاه‌های فراسرزیمینی تضمین کند. این رویکرد ضمن بر حداقل صادرات و تنوع بخشیدن به پایگاه مشتریان خود می‌تواند جایگاهش را به عنوان یک بازیگر مهم انرژی در جهان ارتقا دهد. موفقیت پالایشگاه‌های فراسرزیمینی نه تنها بخش انرژی ایران را تقویت می‌نماید، بلکه به اقتصاد و نفوذ ژئوپلیتیکی آن نیز کمک می‌کند.»

کارشناس انرژی در گفت‌وگو با «جوان»:

توسعه پالایشگاه‌های فراساحلی نقشه راه کاهش وابستگی به خریداران سنتی است

است. در همین راستا، اولین قدم مهم در زمینه حل معضل بازارهای سنتی و محدود نفت ایران، حرکت به سمت بازسازی تضمین‌ناپذیر پالایشگاه‌های فراسرزیمینی بوده است. تفاوت بزرگی با سرمایه‌گذاری مستقیم در ایجاد زیرساخت حوزه انرژی داشته است که دهه ۹۰ زد تا جایی که فروش نفت خام ایران به کمتر از ۳۰۰ هزار بشکه نفت در سال ۹۹ نیز رسید.
وی در رابطه با رویکرد جدید ایران در جهت نقش‌آفرینی جدید در بازارهای جهانی انرژی جهت تحقق ایران قوی اظهار کرد: رویکرد اصلی دولت سیزدهم در حوزه انرژی، تمرکز بر ایجاد تحولی بزرگ در حوزه تجارت خارجی نفت ایران بوده

افزایش می‌دهد. همچنین با تمرکز بر توسعه زنجیره‌های ارزش و صنایع دانش‌بنیان، ایران می‌تواند به تنوع اقتصادی پایدار دست یابد و وابستگی خود به درآمدهای نفتی را کاهش دهد. تعهد دولت به تحول بخش نفت و گاز منعکس‌کننده یک رویکرد راهبردی برای استفاده از ذخایر عظیم و تبدیل شدن به یک بازیگر کلیدی در بازار هدف دولت تمرکز بر بازارهای تضمین شده برای تجارت نفت خام، بازسازی پالایشگاه‌ها و گسترش همکاری‌های گازی است تا باعث رشد اقتصادی شود. اجرای موفقیت‌آمیز این طرح‌ها نه تنها به نفع اقتصاد ایران است، بلکه همکاری‌های انرژی منطقه‌ای و بین‌المللی را تقویت خواهد کرد.

منطقه آمریکای لاتین با پالایشگاه‌های نیمه فعال خود که نیاز به نوسازی دارند، فرصت قابل توجهی را برای ایران فراهم می‌کند. ایران با ارائه تخصص‌های فنی با موفقیت وارد بازار انرژی این منطقه شده است. ونزویلا به عنوان اولین کشوری که این ابتکار در آن صورت گرفت، شاهد بازسازی دو پالایشگاه نیمه فعال و تأسیس بیش از ۱۷ پالایشگاه جدید فراسرزیمینی بود. این تلاش‌ها حضور ایران در امریکای لاتین را به طور قابل توجهی افزایش داده و آن را به عنوان یک بازیگر کلیدی در بازار انرژی منطقه قرار می‌دهد.

دولت ضرورت تبدیل بخش نفت خود، فعالیت‌ها به دنبال توافق‌نامه‌های جدید برای توسعه بازارهای گاز خود به ویژه در شرق آسیا و آفریقا است و با افزایش همکاری‌های گازی و سرمایه‌گذاری در تجارت گاز غیرتحریمی، قصد دارد حضور خود را در این مناطق گسترش دهد. این رویکرد راهبردی با تمرکز دولت بر تکمیل زنجیره ارزش و تثبیت ایران به عنوان یک بازیگر دانش بنیان در صنعت نفت و گاز همسوست.

دولت ضرورت تبدیل بخش نفت و گاز به محرک اصلی اقتصاد کشور را تشخیص می‌دهد و هدف تمرکز بر تکمیل زنجیره ارزش و تبدیل شدن به یک صنعت دانش بنیان است تا خود را به عنوان یک بازیگر مهم در بازارهای جهانی و منطقه‌ای مطرح کند. این رویکرد مستلزم بهره‌گیری از تخصص فنی و مهندسی، نوسازی زیرساخت‌ها و کاوش در بازارهای جدید برای صادرات نفت و گاز است.

تولید محصولات سوختی را نیز فراهم می‌کند. بازسازی پالایشگاه‌های فراسرزیمینی راه را برای گسترش بیشتر ظرفیت صادرات نفت ایران و بازاریابی تضمینی هموار می‌کند. با بازگشت پالایشگاه‌های بیشتر به تولید کامل،

سپهرمهرابی
کارشناس حوزه اقتصاد توسعه

گفت‌وگو

کارشناس انرژی معتقد است توسعه پالایشگاه‌های فراساحلی نشان‌دهنده نقشه راه راهبردی ایران برای تغییر بازارهای نفت و کاهش وابستگی به خریداران سنتی است. ایران با بهره‌گیری از زیرساخت‌های موجود، تخصص فنی و مشارکت با کشورهای میزبان می‌تواند بازار تضمین‌شده‌ای را برای نفت خود تضمین و در عین حال مسیرهای صادراتی خود را متنوع کند. این رویکرد جدید در جهت تحقق مسیر ایران قوی و تبدیل شدن ایران به یک بازیگر مهم انرژی جهان است.

محمدرضا کارگذار، کارشناس انرژی در گفت‌وگو با «جوان» در رابطه با محدودیت صادرات نفت خام ایران در دولت قیبال گفت: یکی از مهم‌ترین معضلات حوزه انرژی ایران، وابستگی شدید بازار نفت ایران

سیدعلی مرتضوی
کارشناس حوزه سیاستگذاری

ایران از طریق ایجاد پالایشگاه‌های فراسرزیمینی می‌تواند ظرفیت صادرات خود را به میزان قابل توجهی افزایش دهد و بازار با بی‌تضمینی نفت را تضمین کند. با صادرات میعانات گازی و نفت خام به این پالایشگاه‌ها می‌تواند به بازارهای سنتی را کاهش و مشتریان را متنوع کند. این رویکرد وابستگی به بازارهای سنتی را کاهش می‌دهد و تأثیر تحریم‌ها با تسلیح را به حداقل می‌رساند.

در این پالایشگاه‌ها تثبیت می‌کند. در نتیجه، می‌تواند میعانات گازی و نفت خام خود را به عنوان خوراک اصلی به این پالایشگاه‌ها صادر و بازار تضمین شده نفت خود را تضمین کند. موفقیت استراتژی پالایشگاه فراسرزیمینی ایران در اتکا به تخصص نخبگان داخلی و ظرفیت کشور است. ایران با بهره‌گیری از دانش و مهارت متخصصان خود می‌تواند به طور مؤثر در بازسازی و بهره‌برداری از پالایشگاه‌های فراسرزیمینی کمک کند. این رویکرد نه تنها سرمایه‌گذاری مستقیم انرژی را به حداقل می‌رساند، بلکه جایگاه ایران را در بازار جهانی انرژی تقویت می‌کند. ایران با صادرات خدمات فنی و مهندسی می‌تواند مشارکت‌های بلندمدت برقرار کند و شهرت خود را به عنوان یک رهبر انرژی افزایش دهد.»

این کارشناس حوزه سیاستگذاری اقتصادی در رابطه با مسیر تبدیل شدن به یک بازیگر مهم انرژی اظهار می‌کند: «ایران از طریق ایجاد پالایشگاه‌های فراسرزیمینی، می‌تواند ظرفیت صادرات خود را به میزان قابل توجهی افزایش دهد و بازاریابی تضمینی نفت خود را تضمین کند. با صادرات میعانات گازی و نفت خام به این پالایشگاه‌ها، ایران می‌تواند به بازارهای سنتی با مشتریان خود را متنوع کند. این رویکرد وابستگی کشور به بازارهای سنتی را کاهش می‌دهد و تأثیر تحریم‌ها یا تنش‌های ژئوپلیتیکی را به حداقل می‌رساند.»

وی تصریح می‌کند: «ایران با توسعه پالایشگاه‌های فراسرزیمینی به عنوان نقشه راه توسعه بازار نفت، ایران را به عنوان یک بازیگر مهم انرژی در جهان قرار می‌دهد. این رویکرد نه تنها بخش انرژی ایران را تقویت و سهم قابل توجهی در چشم‌انداز انرژی جهانی داشته باشد. این رویکرد نه تنها چشم‌انداز اقتصادی ایران را تقویت می‌کند، بلکه نفوذ ژئوپلیتیکی آن را نیز تقویت می‌کند. ایران با ایجاد مشارکت‌های بلندمدت از طریق پالایشگاه‌های فراسرزیمینی می‌تواند اتحادیه‌های استراتژیک ایجاد کند و به بازیگری کلیدی در شکل‌دهی آینده صنعت انرژی جهانی تبدیل شود.»

مرتضوی در پایان خاطر نشان می‌کند: «پالایشگاه‌های فراسرزیمینی نشان دهنده یک استراتژی دگرگون‌کننده برای توسعه بازار نفت ایران است. ایران با دور شدن از بازارهای سنتی و محدود می‌تواند بازار تضمین‌ناپذیر خود را از طریق بازسازی و بهره‌برداری از پالایشگاه‌های فراسرزیمینی تضمین کند. این رویکرد ضمن بر حداقل صادرات و تنوع بخشیدن به پایگاه مشتریان خود می‌تواند جایگاهش را به عنوان یک بازیگر مهم انرژی در جهان ارتقا دهد. موفقیت پالایشگاه‌های فراسرزیمینی نه تنها بخش انرژی ایران را تقویت می‌نماید، بلکه به اقتصاد و نفوذ ژئوپلیتیکی آن نیز کمک می‌کند.»